

ПРОЕКТ
«БАЗА ДАННИ
«БЪЛГАРСКИТЕ ГРАДОВЕ ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО» (CD)
Научноизследователски проект в конкурс
„Стимулиране на научните изследвания в държавните висши училища”,
Фонд „Научни изследвания” на МОН

Ръководител на проекта:
Проф. дфн Иванка Янкова –
ръководител катедра „Библиотечен мениджмънт”
СВУБИТ, vania_yankova@abv.bg

АКТУАЛНОСТ НА НАУЧНАТА ПРОБЛЕМАТИКА

Изучаването на историческото минало и опазването на културното наследство са взаимосвързани и важни задачи на научните звена, университетите и културните институции. В световен мащаб нараства значението на използването на информационните технологии в хуманитарните науки. Това е актуален проблем, залегнал в основата на програмите eContent, 7 Рамкова програма на ЕС - направление „Социални науки и хуманитаристика”, на европейския проект Европеана и на редица други.

Изследването на периода на Българското възраждане привлича интереса на специалисти от различни научни области от България и от чужбина. **Ето защо достъпът до научна информация и изворов материал в електронен формат е изключително важен въпрос за съвременното развитие на научните изследвания, за международния научен обмен и за научната комуникация.**

До момента нямаме създадена база данни или виртуална библиотека, съдържащи дигитализирани първоизточници или научни изследвания, свързани с Българското възраждане и в частност с проблематиката за състоянието и развитието на градовете ни през този исторически период. В начален етап са някои проекти на библиотеки за дигитализация на колекции от възрожденска периодика и литература. Постигнатото до момента по тези библиотечни проекти е в създаването на електронни каталози за сбирките от възрожденския период и в дигитализирането на отделни издания. Липсва пълнотекстово представяне на възрожденската книжнина, както и на научна литература по темата в електронен формат. Не са разработвани и електронни продукти, които да дават възможност за информационни

търсения в услуга на изследователски цели и задачи, с някои изключения.

Необходимостта от създаването на такива дигитални ресурси е безспорна: от една страна за обезпечаването на изследователския процес (нуждите на научни звена в университети, академии и други изследователски центрове), а от друга – за целите на университетското образование по хуманитарни науки.

Актуалността на проблема се илюстрира и от важноста такива разработки на дигитални продукти да навлязат в учебното съдържание и в учебните практикуми на специалности като «Информационни фондове на културно-историческото наследство», «Библиотечен мениджмънт», «Информационни технологии», «Библиотекознание и библиография» в Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии. Те могат да бъдат ползвани и при изучаване на дисциплината «Историческа информатика» към програмата на катедра «Архивистика и помощни исторически дисциплини» на Историческия факултет на Софийския университет, както и в програмите на специалности на ВТУ «Св. Св. Кирил и методий», ШУ «Еп. Константин Преславски» и други.

До момента няма създаден дигитален информационен ресурс, който да дава аналитична и систематизирана информация за състоянието и развитието на българските градове през Възраждането и който да обезпечава нуждите на образованието и науката както в българските университети и научни институти, така и в изследователските центрове в чужбина. Налице обаче е солидно поставено начало – изданията “Българските градове през Възраждането: Истор., социол. и политол. изследване. Състав. И. Янкова и др., София, 2006 и книгата “Пламъци от пепелта: Встъпителен анализ към първата част на изследването “Българските градове през Възраждането”. С., 2006 от Минчо Семов и Иванка Янкова¹.

¹ **Българските градове през Възраждането.** Истор., социолог. и политол. изследване. Ч. 1. Състав. И. Янкова и др. С., Унив. изд. Св. Кл. Охридски, **2006.** 959 с.; **Семов, М., Ив. Янкова.** Пламъци от пепелта. Встъпителен анализ към първата част на изследването “Българските градове през Възраждането”. С., Унив. изд. Св. Кл. Охридски, **2006.** 403 с.

АНОТАЦИЯ НА ПРОЕКТА

Проектът **“База данни “Българските градове през Възраждането”** цели чрез използването на основния изследователски инструмент - анкетната карта, послужила при историческото, социалноикономическо и политологическо изследване на около 25 български градове и селища – **да създаде нов, солиден информационен ресурс за 50 български града, който да обслужва нуждите на научните изследвания и на университетското образование.**

Емпиричната база на научното изследване по проекта включва данни за нови български градове (Айтос, Горна Оряховица, Жеравна, Карнобат, Котел, Лясковец, Малко Търново, Несебър, Дупница, Елена, Трявна, Ямбол, Казанлък, Асеновград, Варна, Видин, Самоков, Севлиево, Трън, Хасково, Банско, Дряново, Тетевен, Троян, Чирпан), както и проучване на основните фактори, допринесли за успеха на българския възрожденски процес.

Научните задачи се изпълняват чрез прилагане на интердисциплинен изследователски инструментариум, включващ исторически, социологически и политологически методи за съпоставително изследване на развитието на 25 главни български градове през Възраждането на територията на днешната българска държава. Този подход позволява цялостно и комплексно проучване на новите социално-икономически промени и фактори, които създават предпоставките за изграждането през XVIII-XIX век на български град от нов тип и изясняване и обобщаване на спецификата на българския възрожденски град като нова за довъзрожденското общество материална, социална, културна и духовна среда.

Анкетната карта включва систематизирана информация по следните тематични раздели:

- Раздел 1: Природни дадености;
- Раздел 2: Население;
- Раздел 3: Селскостопанско развитие;
- Раздел 4: Занаяти;
- Раздел 5:
Търговия: внос – износ;
- Раздел 6: Организация на занаятите в еснафи;
- Раздел 7: Обществен живот;
- Раздел 8: Административна власт;

Раздел 9: Градският живот като бит;

Раздел 10: Обществено-политически живот след Освобождението до учредяването на самостоятелна българска власт;

Раздел 11: Обществено-политически живот след 1878 г. до началото на XX век).

В анкетната карта се работи с отворени въпроси, което дава възможност да се направят сравнения и обобщения, които да имат описателен и съпоставителен характер.

Иновативното приложно решение, което настоящият проект предлага, е представяне на този богат систематизиран информационен масив в база данни „Българските градове през Възраждането” (CD), която в края на проекта ще съдържа информация за 50 български града. Базата ще позволява да се достига до систематизирани търсения и резултати в полза на научни наблюдения. Акумулира се богат материал, който може да служи при други научни разработки в различни научни области – история, културология, филология, етнология, социология и т.н., и особено от гледна точка на история на науката.

Залага се и създаване на **дигитална колекция “Българско възраждане”** в сайта на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии (СВУБИТ).

Проектът предвижда и разработване на **ново учебно съдържание и учебни материали и приложението им в учебни програми и в учебен практикум** на студенти от СВУБИТ (специалности: Библиотечен мениджмънт, Библиотекознание и библиография, Информационни фондове на културно-историческото наследство и други).

Публикационната активност по проекта е свързана с издаване на Том 2 на изследването “Българските градове през Възраждането” и с доклади в научни конференции и в заключителен семинар.

Преки бенефициенти на проекта: СВУБИТ, други университети в страната и чужбина; научната общност; изследователи; широка аудитория.

Проектът се осъществява в продължение на 36 месеца, разпределени на два етапа в периода 2008-2011 година.